

Deák-Sárosi László

Három sing a jutalom...

– hősköltemény tizenhárom énekben –

Deák-Sárosi László (1969) parajdi születésű, Herczeg Ferenc-díjas költő szatirikus történelmi-mitologikus eposza a székely kisember sorsát éneklí meg a részben valós, részben fiktív történetben. A főszereplője a saját dédapja, Deák Mózes Domokos (1863–1916), akinek az élete egyes mozzanatait kiegészítve és mitologikussá tágítva bemutatja a székelyek leleményességét, becsületességét és halálukban is elpusztíthatatlan példázatát. A dédapának hét próbát kell kiállnia – kevesebbet, nem tizenkettőt, mint Héraklésznek –, de a hét főbűn legyőzésének megfelelőt, és csak az utolsó próba fog ki rajta: végkimerülésig hajtja magát, mert munkája árán akar meggazdagodni. Elbukott, de még inkább a világ rendje bukott el, az újkor következetlen, anyagi törvényeivel és értékrendjével együtt. 1876-ban ugyanis megszüntették a székely székeket azok törvényeivel együtt, és így betagolták a székelységet a vármegyrendszerbe. Az értékrendek ütközése nyomot hagyott a magyarság keleti népcsoportján is. A kiséposz első három éneke az expozíciót tartalmazza: az első ének a szerzői problémafelvetést, a második a hét próba felvázolását, a harmadik pedig a próbákra való szerződést, ami Parajd „felfedezését”, és a hübriszt, az ősbűnt is bemutatja. A hét próba után a jelenkorig történő kitekintés következik három énekben. A pazar humorú, keresztrímes oktávéban megírt kiséposzt Fábri Géza énekmondó, zeneszerző a 2021–2022-ben megzenésítette a Nemzeti Kulturális Alap alkotói ösztöndíjával, és a tervek szerint B. Tóth Klára illusztrációival 2024 végén fog megjelenni könyvben és CD-n.

Tizedik Ének: *Hetedik próba*

100.

Ősömnek jól ment volna,
S itt véget is érne az ének,
Ha a forma nem szólna,
S ő örülne vak-sikerének.
Hajtsa nyakát tilóba?
Szerzett marhát, legelőt, házat,
De maradt még egy próba –
Hiába írtam strófát, százat?

101.

Óvta tán a véletlen,
Nyűg volt már neki a szerencse,
Sikere így életlen,
Hírét, becsét miért csökkentse?
(„Csupán a munka számít!”)
Úgy vélte, most már megmutatja:
Trükkkel senkit sem ámít,
Nem rest, s nem ingyenélők fattya.

102.

Elfogadta az úrnak
Csábítón végső ajánlatát,
(„Ezért már csak nem fúrnak,
Ezen már senki nem láthat át.”)
„Sok a tövises szántó,
Ki mennyit felszánt, övé lehet.
Nagylelkű ez? Nem bántó?
Tizenhárom nap – addig mehet.”

103.

Dédapám, az ész-erő
Nem volt se méla, se unt, se rest,
Megmutatta, mit mer ő:
Befogta a két pihent derest
S a marhákat a hámba,
Vittek ekét, szánt és boronát –
Mindent nem veszek számba,
Mit cipeltek árkon-bokron át.

104.

Nézte a falu népe,
Mily' rettentő ez a küzdelem,
Osztotta rútja, szépe,
Jó, hogy ez meg nem esett velem.
Felszántott bokrot, követ;
Keresztbe meg kasul: a határt;
Feldúlt menet meg jövet
Első nap több mit hetvenhat árt.

105.

Ezen felbuzdulhatott,
Le sem pihent már másik éjjel,
Ostora erőst hatott,
Vonták lovai – szanaszéjjel.
Húzta Csillag, míg bírta,
Ám kidőlt reggel, s másnap Fecske –
Sírt értük egy pacsirta,
S helyükbe lépett marha, kecske.

106.

(„Ej az idő mint pereg!”)
Rendbe állt a többi állata:
„Kamikazé”-hadsereg,
S ami földért dúlt: gyilkos csata.
Akár esett, fűjt, sütött,
Hulltak a barmok mint a legyek;
Ütött az óra s ütött –
Ha értem, magam is légy legyek.

107.

Nem maradt egy sem élő,
S dédapám sírt: le kell állnia.
(„Annyi a földből!”) – féltő –,
Ám eszébe jutott egy fia.
Akarva-nem akarva
Befogta őt az eke elé,
S neki maradt a szarva –
De ezért más nem irigyelé.

108.

Egy darabig még húzta
Fia, s bár nem volt elmés vátesz,
Tudta, hogy bőrét nyúzta:
(„Apám engem bizony lóvá tesz!”)
Utolsó napon, délben,
Kidőlt – úgy tett – egy fordulóban –
Nem sorközépen, félben –,
S kimúl: jelezte tettben, szóban.

109.

Dédapám fel se vette,
S nem vette se szívre, se számba,
Mögé nejét kérette,
S önmagát fogta be a hámba.
Közelgett a napnyugta,
Ó, legyen övé még e szántó!
Dicsérje ezt is nyugta,
(„Végén a Nap: miért ily' bántó?”)

110.

S ím', az utolsó sorban
Egy csipkebokor útját állta,
De nem utolsó sorban
(„Jel ez”): már ő is kitalálta.
(„Legyen vége”) – úgy vélte –,
Beszántotta – tudta –, bár égő;
Egy halála s egy élte:
Végső ez, mit tehetett még ő.

111.

Még elérte a szélet,
Hol várt rá az öreg és az úr,
Még bővölte az élet,
Majd szétfoslott neki az azúr.
Megáldották őt négyen:
„Jó ember volt ő, béke vele,
Élte s holta nem szégyen,
Födje el tulajdon levele:

112.

„Három sing a jutalom,
Ezért szerezhett sok vagyont.”
Sírjáról sem jutalom
Lovának se, s átkot vonz vagy ont
Marhájára, sarjára
Már közel egy kerek százada.
Munkájának ez ára,
Hagyatékának meg garmada.”

